

27. SOUDNICTVÍ, KRIMINALITA, NEHODY

Tato kapitola byla zpracována z podkladů poskytnutých Ministerstvem spravedlnosti ČR, Generálním ředitelstvím Vězeňské služby ČR, Policejním prezidiem ČR, Ministerstvem dopravy ČR a Ministerstvem vnitra – generálním ředitelstvím Hasičského záchranného sboru ČR. Změna územního uspořádání České republiky platná od 1. 1. 2000 nebyla promítnuta do organizační struktury soudnictví a vězeňství.

Poznámky k tabulkám

Tab. 27-1. Pohyb agendy u okresních a krajských soudů

Trestní agenda – věci projednávané soudem na základě obžaloby či návrhu na potrestání podané státním zástupcem, v nichž je rozhodováno o vině, případně trestu, ochranném opatření a náhradě škody způsobené trestnou činností.

Občanskoprávní agenda – převážnou část agendy tvoří věci upravené zákonem č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, od 1. ledna 2014 zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen občanský zákoník). Dále zákonem č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o rodině, který je od 1. ledna 2014 nahrazen občanským zákoníkem), zákonem č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákoník práce) a zákonem č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen obchodní zákoník). Obchodní zákoník je od 1. ledna 2014 nahrazen zákonem č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích (dále jen zákon o obchodních korporacích) a občanským zákoníkem.

Obchodní agenda – převážnou část agendy tvoří věci upravené obchodním zákoníkem (zákonem o obchodních korporacích) a do konce roku 2007 zákonem č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o konkursu a vyrovnání). Tento zákon byl 1. ledna 2008 nahrazen zákonem č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen insolvenční zákon).

Insolvenční agenda – je tvořena věcmi projednávanými soudy podle zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů. V rámci insolvenční agendy řeší soud jak insolvenční návrhy (zapisované do rejstříku INS), tak i incidenční spory vyvolané v průběhu insolvenčního řízení (žaloby zapisované do rejstříku ICm).

Rejstříky jednotlivých agend – přehled rejstříků je uveden v posledním znění Instrukce č. 505/2001-ORG Ministerstva spravedlnosti ČR, kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy. V dokumentu je rovněž uveden způsob vedení zápisů v jednotlivých rejstřících.

Rejstřík T – do rejstříku T se zapisují všechny trestní věci, v nichž byla státním zástupcem podána obžaloba nebo po zkráceném řízení návrh na potrestání s výjimkou věcí, které se týkají mladistvých.

Rejstřík C – do rejstříku C se zapisují všechny návrhy na zahájení řízení v občanskoprávních věcech, včetně návrhů určovacích a též např. návrhy vyvolané řízením o projednání dědictví, návrhy na vydání platebního rozkazu, jestliže platební rozkaz byl zrušen nebo nebyl vydán, návrhy na rozvod manželství, návrhy na určení nebo zrušení vyživovací povinnosti k nezletilým osobám, žaloby na obnovu řízení a pro zmatečnost, případy, ve kterých v důsledku rozhodnutí dovolacího nebo Ústavního soudu, povolení obnovy nebo zrušení napadeného rozhodnutí pro zmatečnost znovu dochází k řízení u soudu prvního stupně, žaloby nebo opravné prostředky k přezkoumání zákonnosti rozhodnutí orgánů veřejné správy, je-li k řízení příslušný okresní soud, návrhy podle § 31 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů.

U krajských soudů se zapisují do rejstříku C věci podle ustanovení § 9 odst. 2 zákona č. 99/1963, občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen občanský soudní řád), a to kromě písm. d) a e) občanského soudního řádu.

Rejstřík E – do rejstříku E se zapisují

- veškeré návrhy na nařízení výkonu rozhodnutí došlé soudu příslušnému pro výkon rozhodnutí a dále i případy prodeje zástavy podle § 338a o. s. ř. Dojdou-li v případech uvedených v § 328b odst. 4 písm. g), v § 335 odst. 2 a v § 338f odst. 2 o. s. ř. další návrhy oprávněných osob, považují se za připojení se do řízení a znovu se nezapisují do rejstříku, ale vedou se v patrnosti pod původním zápisem;
- dožádání jiného soudu či jiného subjektu o provedení výkonu rozhodnutí, o provedení jednotlivého úkonu při výkonu rozhodnutí nebo o provedení úkonu při zpeněžení majetku patřícího do likvidační podstaty, s výjimkou výkonu rozhodnutí ve věcech péče soudu o nezletilé;
- zpeněžení majetkové podstaty (prodej movitých a nemovitých věcí) podle § 288 insolvenčního zákona nebo zpeněžení konkurzní podstaty podle § 27 odst. 3 zákona o konkursu a vyrovnání;
- věci vyloučené ohledně některého účastníka event. některého druhu výkonu rozhodnutí. Dojde-li při výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy ke změně plátce mzdy, nezapiše se věc znovu do rejstříku, nýbrž vede se dále v patrnosti pod původním zápisem.

Rejstřík P a Nc – do rejstříku P a Nc se zapisují věci o výchově a výživě nezletilých dětí, úpravě styku s nimi, rodičovské zodpovědnosti, poručenství, osvojení, pěstounské péči, nařízení ústavní výchovy či dohledu, schválení

důležitých úkonů za nezletilého včetně výkonu rozhodnutí o výchově nezletilých dětí, podle ustanovení § 176 odst. 1, § 180a, § 181, § 186, § 194 a § 195 o. s. ř. a žaloby podle § 228 a § 229 občanského soudního řádu ve věcech opatrovnických a § 78 zákona o rodině.

Rejstřík Cm – rejstřík Cm se vede u krajských soudů v obchodních věcech. Zapisují se sem návrhy na vydání platebního rozkazu a směnečného (šekového) platebního rozkazu, byl-li podán včas odpor, popřípadě u směnečného (šekového) platebního rozkazu námítka, nebo jestliže platební rozkaz nebyl vydán, případně byl zrušen. Zapiší se sem též věci, ve kterých v důsledku rozhodnutí dovolacího soudu dochází k novému řízení před soudem prvního stupně, dále žaloby na obnovu řízení a žaloby pro zmatečnost a případy, u nichž v důsledku povolené obnovy řízení dochází znovu k řízení před soudem prvního stupně.

Rejstřík INS – do rejstříku INS se zapisují konkursy, moratoria, neschválená oddlužení, návrhy, oddlužení, odmítnuté návrhy na povolení oddlužení, odmítnuté insolvenční návrhy, pohledávky, přeměny na konkurs, reorganizace, schválená oddlužení, zahájená insolvenční řízení, zamítnuté insolvenční návrhy, zastavená insolvenční řízení, zrušení schválení oddlužení a rozhodnutí o úpadku – zákon o konkursu a vyrovnání, resp. insolvenční zákon.

Počet věcí – označení případu projednávaného soudem, který je zapsán v příslušném rejstříku. Jedna věc se může týkat i více osob.

Obživlo – jde o věci, u kterých v důsledku rozhodnutí soudu vyššího stupně musí následovat řízení před soudem prvního stupně po úplném nebo částečném zrušení rozhodnutí nebo po nevyhovění návrhu na změnu příslušnosti či odnětí a přikázání věci.

Napadlo – v trestních věcech počet podaných obžalob či návrhů na potrestání, případně věcí znovu zapsaných v důsledku uplatnění mimořádných opravných prostředků. V občanskoprávní agendě a agendě P a Nc (péče o nezletilé děti) počet návrhů, které byly soudem doporučeny k projednání (včetně případů, kdy soud řízení zahájí bez návrhu z úřední povinnosti), a které soud zapiše do příslušného rejstříku.

Vyřízeno – počet věcí (osob), ve kterých soud nepravomocně rozhodl.

Nevyřízeno – počet věcí (osob), ve kterých soud dosud nerozhodl. Tento údaj se vztahuje vždy k 31. prosinci příslušného roku.

Tab. 27-2. Pravomocná rozhodnutí soudu a průměrné délky soudního řízení

Pravomocné rozhodnutí – takové rozhodnutí soudu, které nabylo právní moci.

Počet věcí – počet spisových značek, pod kterými jsou vyřizovány jednotlivé soudní případy (počet spisů).

Počet práv – počet práv uplatňovaných ve věci.

Řízení o nezletilých dětech – řízení o osobách, které v době spáchání činu nedovršily patnáctý rok věku.

Právní moc – vlastnost konečného rozhodnutí, které je nezměnitelné a závazné.

Od roku 2006 jsou **občanskoprávní věci a obchodní věci** spojeny do jedné agendy – občanskoprávní. Obchodní věci jsou tedy součástí celé občanskoprávní agendy.

Tab. 27-3. Stíhané, obžalované a odsouzené osoby

Stíháno osob – počet osob, jejichž trestní stíhání vedené podle § 160 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen trestní řád) bylo ve sledovaném roce ukončeno.

Obžalováno osob – počet osob, na něž byla podána obžaloba podle § 176 trestního řádu.

Trestní stíhání zastaveno – počet osob, u kterých došlo k zastavení trestního stíhání podle § 172 trestního řádu, podmíněné zastavení trestního stíhání podle § 307 trestního řádu.

Přerušeno – počet osob, u kterých došlo k přerušení trestního stíhání podle § 173 trestního řádu. Přerušení trestního řízení je rozhodnutím prozatímní povahy, věc není definitivně skončena.

Postoupeno – počet věcí, které byly postoupeny jinému orgánu podle § 171 trestního řádu.

Zkrácené přípravné řízení – počet osob, u nichž zkrácené přípravné řízení vedené podle § 179a trestního řádu bylo ve sledovaném roce ukončeno.

Návrh na potrestání – počet osob, na něž byl podán návrh na potrestání podle § 179c trestního řádu.

Odsouzená osoba – osoba, proti které byl vydán soudem odsuzující rozsudek, který již nabyl právní moci.

Recidivista označený soudem – osoba, u které přihlížel soud při ukládání trestu k předchozímu odsouzení jako k okolnosti přitěžující.

Mladistvý – osoba, která v době spáchání trestného činu dovršila 15. rok a nepřekročila 18. rok věku.

Nepodmíněný trest odnětí svobody – trest odnětí svobody, který je vykonáván ve věznicích Vězeňské služby České republiky.

Podmíněně odložený trest odnětí svobody – trest odnětí svobody, jehož výkon soud podmíněně odložil na zkušební dobu.

Podmíněně odložený trest odnětí svobody s dohledem – trest odnětí svobody, jehož výkon soud podmíněně odložil na zkušební dobu a současně vyslovil nad pachatelem dohled.

Tresty uložené ve spojení s jinými tresty – uložení více trestů současně ve smyslu § 28 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů (dále jen trestní zákon). Od roku 2010 ve smyslu § 53 zákona č. 40/2009, trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen trestní zákoník).

Zákaz činnosti – trest spočívající v zákazu výkonu určitého zaměstnání, povolání, funkce nebo činnosti na 1 až 10 let.

Jiný trest – např. ztráta čestných titulů a vyznamenání, ztráta vojenské hodnosti, propadnutí majetku, propadnutí věci, vyhoštění, zákaz pobytu, aj.

Trestní opatření – na rozdíl od právní úpravy pro dospělé pachatele obsažené v trestním zákoně, resp. trestním zákoníku se sankce ukládané za spáchání trestných činů mladistvých nenazývají trestem, ale trestním opatřením podle zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů.

Upuštěno od potrestání – upuštění od potrestání podle § 24, § 25, § 26 trestního zákona, resp. § 46, § 47, § 48 trestního zákoníku.

Tab. 27-4. a 27-5. **Odsouzené osoby a odsouzené mladistvé osoby za vybrané trestné činy**

Vybrané trestné činy jsou uvedeny do konce roku 2009 podle trestního zákona, od začátku roku 2010 podle trestního zákoníku.

Údaje od roku 2010 jsou v tabulkách sečteny za odsouzené osoby podle trestního zákona i trestního zákoníku.

Trestné činy v dopravě – trestné činy spáchané v souvislosti s provozem dopravního prostředku.

Tab. 27-6. **Osoby ve výkonu vazby a trestu odnětí svobody**

Chovanec je osoba ve výkonu zabezpečovací detence podle zákona č. 129/2008 Sb., o výkonu zabezpečovací detence a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Tab. 27-11. **Odsouzení podle jednotlivých typů věznic**

Do **věznic pro mladistvé** jsou zařazováni odsouzení, kteří nepřekročili 19. rok svého věku a osoby starší, u kterých bylo rozhodnuto, že trest vykonají v kolektivu mladistvých i po dovršení věku 19 let.

Tab. 27-15. **Mimořádné události**

Přerušení výkonu trestu – ředitel věznice může odsouzenému v případě úspěšného plnění programu zacházení a dosahování účelu výkonu trestu formou odměny přerušit výkon trestu až na 20 dnů během kalendářního roku. Doba přerušení se počítá do výkonu trestu.

Tab. 27-16. **Odsouzení za trestné činy spáchané v souvislosti s požíváním a distribucí návykových látek**

Údaje jsou za osoby odsouzené za vybrané trestné činy. Od 1. ledna 2010 platí nový trestní zákon č. 40/2009 Sb. a současně zůstává v platnosti zákon č. 140/1961 Sb. Údaje od roku 2010 jsou v tabulkách sečteny za odsouzené osoby podle starého i nového trestního zákona.

Tab. 27-17. **Kriminalita**

Kriminalita celkem zahrnuje trestné činy podle trestního zákona, resp. trestního zákoníku; klasifikace trestných činů pro potřeby Policie České republiky je jiná než členění trestných činů v trestním zákoně. Podrobnější informace o kriminalitě a jejím členění je možno nalézt na internetových stránkách Ministerstva vnitra ČR.

Objasněno – uvedeny jsou trestné činy, které byly spáchány a objasněny ve statisticky sledovaném období. Objasněné trestné činy z minulých let jsou vedeny samostatně jako trestné činy **dodatečně objasněné**.

Tab. 27-18. až 27-21. **Dopravní nehody**

Nehody v železniční dopravě – uvedeny pouze vážné nehody.

Nehody v silniční dopravě celkem – uvedeny všechny nehody v silničním provozu, které byly dopravní policií nahlášený.

Účastník dopravní nehody je povinen nehodu nahlásit dopravní policii, dojde-li ke zranění nebo usmrcení, nebo ke škodě na majetku třetí osoby, nebo při škodě na některém z vozidel (včetně nákladu) převyšující do 31. prosince 2000 částku 1 000 Kč, od 1. ledna 2001 částku 20 000 Kč, od 1. července 2006 částku 50 000 Kč a od 1. ledna 2009 částku 100 000 Kč.

Údaje o **nehodách v letecké dopravě** jsou za všeobecné letectví.

Za usmrcenou osobu, se považuje osoba, která zemřela na místě nehody, při převozu do nemocnice nebo nejpozději do 30 dnů. (Tyto údaje jsou v souladu s doporučením Evropské hospodářské komise OSN a jsou vykazovány ve většině zemí EU.)

Těžké zranění, lehké zranění – klasifikaci těžkého a lehkého zranění určuje lékař.

Tab. 27-22. a 27-23. **Mimořádné události se zásahy jednotek požární ochrany (JPO)**

Druhy mimořádných událostí:

Požár – každé nežádoucí hoření, při kterém došlo k usmrcení či zranění osob nebo zvířat anebo ke škodám na materiálních hodnotách. Za požár se považuje i nežádoucí hoření, při kterém byly osoby, zvířata nebo materiální hodnoty nebo životní prostředí bezprostředně ohroženy.

Dopravní nehoda – kolize dopravních prostředků, která vyžaduje záchranné vyprošťovací práce nebo likvidaci následků, ale i dopravní nehoda, kdy JPO pouze vyprošťovaly dopravní prostředek z prostorů mimo komunikaci nebo dopravní nehoda s pouze drobnými následky (např. dojde k úniku provozních náplní vozidel).

Živelní pohroma – mimořádná událost, k níž došlo následkem škodlivé působících sil a jevů, vyvolaných plošně – přírodními vlivy, které ohrožují životy, zdraví, majetek nebo životní prostředí (např. povodně, záplavy, deště, vliv sněhu, námrazy, větrné smršťe, sesuv půdy, zemětřesení; často bývá spojeno s vyhlášením stavu nebezpečí, stupně povodňové aktivity apod.).

Od roku 2010 platí změna při evidenci živelních pohrom. Živelní pohromy se evidují pomocí příznaku vždy ve spojení s druhem likvidované události. Informace o zásazích JPO při živelních pohromách jsou uvedeny v samostatné tabulce 27-23.

Únik nebezpečné chemické látky – nežádoucí uvolnění nebezpečných chemických látek včetně ropných produktů (během výroby, dopravy nebo manipulace) a ostatních látek. (Nebezpečné látky jsou definovány zákonem.)

Únik ropného produktu (olejová havárie) – únik výhradně ropných produktů (benzinu, nafty nebo oleje).

Technické havárie celkem zahrnují mimořádné události spojené s hrozícím nebezpečím nebo nebezpečným stavem velkého rozsahu (tzv. **technická havárie** – např. hrozící destrukce objektu), menšího rozsahu (tzv. **technická pomoc** – např. uvíznutí osoby ve výtahu, v uzamčeném prostoru, únik plynu či vody), v technologickém provozu podniků (tzv. **technologická pomoc** – např. havárie vyžadující asistenci při nebezpečných činnostech) a tzv. **ostatní pomoc**, např. odvoz či převoz pacienta nebo lékaře, monitoring vodních toků apod., a to i na vyžádání jinou službou.

Radiační nehoda – událost, která má za následek nepřipustné uvolnění radioaktivních látek nebo ionizujícího záření; **radiační havárie** – radiační nehoda, jejíž následky vyžadují naléhavá opatření na ochranu obyvatelstva a životního prostředí.

Ostatní mimořádné události – např. epidemie nebo nákaza, zajištění podezřelých zásilek.

Počty událostí se zásahy a zásahů při událostech se mohou lišit, protože při některé události se zasahuje vícekrát.

Tab. 27-24. Základní ekonomické ukazatele Hasičského záchranného sboru ČR

HZS ČR – Hasičský záchranný sbor České republiky; tvoří ho generální ředitelství HZS ČR (které je součástí Ministerstva vnitra ČR) a hasičské záchranné sbory krajů.

JPO II, JPO III – kategorie jednotek požární ochrany podle zákona o požární ochraně; jde o jednotky sboru dobrovolných hasičů obce s členy, kteří vykonávají službu v jednotce jako svoje hlavní nebo vedlejší povolání (JPO II), resp. dobrovolně (JPO III), s územní působností zasahující i mimo území svého zřizovatele, zpravidla do 10 minut jízdy z místa dislokace.

* * *

Další informace jsou dostupné na internetových stránkách:

- portal.justice.cz/Justice2/Uvod/uvod.aspx – Ministerstvo spravedlnosti ČR
- www.vscr.cz – Vězeňská služba ČR
- www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx – Policie ČR
- www.mdcr.cz/cs/default.htm – Ministerstvo dopravy ČR
- www.mvcr.cz/ministerstvo.aspx – Ministerstvo vnitra ČR